

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Michaele Bejčkové a soudce Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **Ing. M. B.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, Národní 118/16, Praha 1, proti rozhodnutí předsedy žalované ze dne 26. 4. 2022, čj. 10.01.000179/22-003, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2022, čj. 6 A 39/2022 - 19,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2022, čj. 6 A 39/2022 - 19, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce se bránil u městského soudu proti rozhodnutí, jímž mu předseda České advokátní komory neurčil advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby. Spolu se žalobou požádal žalobce o osvobození od soudních poplatků „ze *sociálních důvodů*“. Městský soud žalobce od soudních poplatků neosvobodil. Shledal, že žalobce věrohodně a úplně netvrdil a nedoložil své poměry. Z žalobcových tvrzení totiž vyplynulo, že veškeré jeho základní výdaje pokryje měsíční příjem ve výši 4 368 Kč. To soud nepovažoval za reálné, žalobcovu žádost proto zamítl.

[2] Žalobce (stěžovatel) podal proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků kasační stížnost. V ní namítá, že veškeré požadované údaje pravdivě uvedl a doložil.

[3] Navíc tu neexistuje žádná nesrovnalost mezi vykazovanými příjmy a výdaji. Stěžovatel sice netvrdil, že si kupuje nápoje a potraviny, to je však podle něj zřejmá skutečnost, kterou považoval za zbytečné uvádět. Žádné ošacení ani obuv si v posledních šesti měsících nekupoval, za hygienické potřeby utratil 14 Kč za mýdlo, což mu přišlo rovněž zbytečné uvádět. Dopravuje se zdarma na bicyklu, zdravotní pojištění za něj hradí stát. Podobně žijí desítky tisíc dalších osob v hmotné nouzi. Dále doplnil, že se věnuje sportu v nedalekém sportovním areálu, který lze v určitých hodinách využívat bezplatně. Koupat se chodí zadarmo k rybníku a bezplatně využívá též techniku a služby místní knihovny, zejména počítač, tiskárnu a připojení k internetu. Tyto informace však po něm soud nežádal, proto je neuvedl.

[4] Stěžovatel dále požádal o osvobození od soudních poplatků v kasačním řízení. Pro případ, že se v tomto řízení vyžaduje povinné zastoupení advokátem, požádal také o ustanovení zástupce.

[5] K žádosti o osvobození NSS sděluje, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Usnesení městského soudu o neosvobození stěžovatele od soudních poplatků, proti němuž kasační stížnost směřuje, nepochybně je takovým procesním rozhodnutím. Stěžovatele tedy netíží poplatková povinnost.

[6] Obdobné závěry dovodil rozšířený senát i ve vztahu k povinnosti být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Jinými slovy, stěžovatel nemusí být v tomto řízení zastoupen advokátem. V této věci zjevně ani stěžovateli není zastoupení třeba: kasační stížnost je jasně formulovaná a stěžovatel nijak nedal najevo, že by nevěděl, jak se proti usnesení městského soudu bránit. O ustanovení advokáta se stěžovatel zmínil jen proto, že si nebyl jist, zda mít advokáta není formální povinnost. Taková povinnost tu ovšem není.

[7] Poté NSS posoudil kasační stížnost a dospěl k závěru, že je důvodná.

[8] Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi úplné osvobození od soudních poplatků lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne (§ 36 odst. 3 s. ř. s.).

[9] NSS souhlasí s městským soudem v tom, že je na účastníku řízení, aby tvrdil a věrohodně prokázal nedostatek prostředků k úhradě soudních poplatků (bod 20 usnesení rozšířeného senátu ze dne 24. 8. 2010, čj. 1 As 23/2009 - 95, č. 2163/2011 Sb. NSS). Soud není povinen zjišťovat z úřední povinnosti účastníkovy majetkové a výdělkové poměry (rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS).

[10] Současně však rozšířený senát ve svém právě citovaném usnesení upozornil na to, že pokud jsou informace o majetkových poměrech zjevně neúplné a není jasné, z čeho účastník řízení hradí své životní potřeby, měl by soud zvážit možnost vyzvat účastníka k doplnění potřebných údajů. Už dříve NSS zdůraznil, že pokud z předložených důkazů nelze dostatečně posoudit účastníkovy majetkové a sociální poměry a ověřit si jeho tvrzení, má ho soud poučit, jak může svá tvrzení prokázat, aby v řízení neutrpěl újmu (rozsudek ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008 - 34).

[11] Ze spisu městského soudu je zřejmé, že formulář prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, který městský soud stěžovateli zaslal, vrátil stěžovatel soudu v úplnosti vyplněný. Stěžovatel o sobě uvedl všechny informace, k nimž ho formulář navedl. Jako přílohu doložil potvrzení úřadu práce, z nichž je zřejmá výše vyplacených dávek hmotné nouze a skutečnost, že je stěžovatel veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Z formuláře vyplynulo, že stěžovatel má průměrné měsíční příjmy ve výši 4 368 Kč (příspěvek na živobytí 2 680 Kč a doplatek na bydlení 1 588 Kč, mimořádná okamžitá pomoc 100 Kč) a výdaje 3 060 Kč (nájem 3 000 Kč a poplatek za odpad 60 Kč). Městský soud nepovažoval za reálné, aby stěžovatel ze zbývajících částky asi 1 300 Kč hradil veškeré nezbytné výdaje na stravu, ošacení, obuv, hygienické potřeby, dopravu, zdravotní péči apod.

pokračování

[12] NSS pohled městského soudu nesdílí. Z dostupných informací nelze učinit jednoznačný závěr, že stěžovatelova tvrzení jsou neúplná a nepřesvědčivá, jak to učinil městský soud. Měl-li soud o úplnosti stěžovatelových tvrzení pochybnosti, měl stěžovatele vyzvat, aby je konkrétně doplnil. Je pravda, že nezbytné měsíční výdaje na stravu, ošacení, obuv, hygienické potřeby, dopravu apod. stěžovatel soudu neuvedl. Formulář potvrzení ho však k tomu ani nevybídł příslušnou kolonkou.

[13] NSS shrnuje, že v tomto konkrétním případě bylo namístě, aby soud nejprve vyzval stěžovatele k doplnění údajů, chtěl-li jeho žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnout pro neúplnost a nevěrohodnost sdělených informací. Z vyplněného formuláře je patrná stěžovatelova snaha soudu poskytnout požadované informace; naopak z něj neplyne zjevný nesoulad mezi tvrzenou výší stěžovatelových příjmů a výdajů, z něhož by soud mohl jednoznačně uzavřít, že jsou stěžovatelova tvrzení nepřesvědčivá. Formulář navíc po žadatelích výslovně nevyžadoval informace o výší výdajů, které městský soud ve výsledku postrádal.

[14] Pokud městský soud o stěžovatelových tvrzeních pochyboval, ale nemožnil mu podrobněji tvrdit a prokázat výši jeho nezbytných měsíčních výdajů, zkrátil stěžovatele na jeho procesních právech. Kvůli tomuto vadnému postupu v řízení nemůže napadené usnesení městského soudu obstát. Současně NSS podotýká, že jen přezkoumává usnesení městského soudu a sám nesmí a nebude hodnotit stěžovatelova tvrzení o jeho výdajích, která stěžovatel poprvé uvedl až v kasační stížnosti.

[15] NSS proto zrušil napadené usnesení a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude městský soud vázán nyní vysloveným právním názorem. NSS zdůrazňuje, že tímto rozsudkem nepředjímá, zda bude stěžovatel se svou žádostí o osvobození od soudních poplatků úspěšný.

[16] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. července 2022

Zdeněk Kühn
předseda senátu